

Saarijärven kansallispuvu

Saarijärvi-Seura ryhtyi 1960-luvun alussa toimiin kansallispuvun saamiseksi Saarijärvelle vuoden 1961 maatalousnäytelyn antamien virikkeiden innostamana. Jo saman vuoden syksyllä Saarijärvi-Seura perusti kansallispuvutoimikunnan, jonka puheenjohtajaksi valittiin Suoma Palmqvist. Toimikuntaan kuuluivat lisäksi Ilta Ikkala, Kyllikki Kautto ja Aino Korhonen.

Saarijärvi-Seura tilasi pukusuunnitelman silloiselta Suomen kansallismuseon intendentiltä Toini-Inkeri Kaukoselta. Hän kehotti lähettämään kangasnäytteitä, joita lähdettiin paikakkunnalla varta vasten keräämään. Näytteet eivät kuitenkaan sopineet kansallispuvun esikuviksi. Vain huiville löydettiin esikuva Kalmarista. Myöhemmin kansallismuseon kokoelmia luetteloitaessa huomattiin, että Saarijärveltä oli jo 1870-luvulla kerätty kansanpukuaineistoa silloisen ylioppilaiden kansatieteellisen museon kokoelmiin. Puku suunniteltiin pääosin tämän aineiston pohjalta.

Saarijärven kansallispuvu edustaa 1800-luvun alun kansan pukuperinnettä. Kansallispuvuun on sisällytetty vaihtoehtoisia malleja, sillä entisaikaankaan kaikilla naisilla ei ollut täsmälleen samanlaista vaatepartta.

Saarijärven kansallispuvun suunnitelma valmistui 1968 ja puku julkistettiin Saarijärvi-illassa 20.4. 1969. Ensimmäiset puvut teetettiin Helmi Vuorelma Oy:ssä Lahdessa. Myöhemmin 1970- ja 1980-luvulla Saarijärvellä on järjestetty kudonta-, ompelu- ja tykkimyssyurseja, joilla moni on valmistanut Saarijärven kansallispuvun itselleen. Hannele Heikkinen on tarkistanut Saarijärven kansallispuvun 1982. Tarkistuksessa kankaat, kaavat ja valmistusohjeet muutettiin perinteisiksi.

Merja Ylioja

(Pukuja, aseita, koruja -näyttely Saarijärven museossa 29.5. – 20.9. 199, näyttelyteksti.)

Saarijärven kansallispuvulla on monta ilmettä

Hame ja liivi on valmistettu karstalangasta. Liivi ja röijy voi olla punainen tai sininen, ne ovat lyhyitä ja muotolaskoksettomia. Takana ovat körtit eli vollit. Esiliinoja on kaksi: sininen puuvillainen ja juhlavampi pellavainen pyhäesiliina. Sukat voivat olla sini- tai punakuviolliset, valko- tai harmaapohjaiset. Koppamyssyn väri on kermanvalkoinen, jossa pitsi on irrallinen.

Paita

Paita on tiivistä pellavapalttinaa. Avarassa pääntiessä on pieniä laskoksia ja kapea pystykaulus. Muhkeiden hihojen väljyys kootaan olkapäällä laskoksin ja hihansuussa vetopoimutuksella. Hihansuissa on nirkkoreunat ja kiinnittiminä ovat napinlävet ja nyöri. Paita voidaan valmistaa myös lyhyellä etuhalkiolla, joka suljetaan paljinsoljella.

Hame

Hameessa on valkoisella pohjalla vaaleanpunaiset raidat, joissa on ohut sininen raita. Kankaan kuteen materiaali villa ja sidos on pomsu. Väljyys kootaan pienin laskoksin, ja vyötärökaitaleena on hamekankaan vaaleanpunainen raita.

Esiliina

Pukuun kuuluu vaihtoehtoisesti kaksi leveää ja vähän hametta lyhyempää esiliinaa. Toisen esiliinan kangas on vaalea, kuviollinen ja sidos on nastallista. Esiliinan väljyys kootaan laskoksilla vyötärökaitaleeseen. Toinen esiliina on puuvillaa, ja siinä on sinisellä pohjalla tummemman siniset raidat. Väljyys kootaan ompelemalla esiliinaan nauhakuja, johon pujotetaan pirtanauha. Pirtanauha voi olla alkuperäisen esikuvan mukaan punavalkoinen, sen voi toteuttaa myös sini-valkoisena.

Liivi

Liivi on joko punaista tai sinistä villaparkkumia ja sitä reunustaa raidallinen oikealle puolelle yhden senttimetrin verran ulottuva puuvillakangas. Liivi ulottuu juuri hameen vyötärökaitaleen päälle, pääntie on avara ja takakappaleessa on pienet körtit.

Röijy

Röijy eli vullinuttu voidaan valmistaa raidallisesta hamekankaasta tai yksivärisestä sinisestä tai punaisesta parkkumista. Röijyn vuorikankaana käytetään joko valkaisuamatonta pellavapalttinaa tai puvun esiliinakangasta. Kapeat hihat ovat hieman lyhyemmät kuin paidan hihat. Avara pääntie suljetaan edestä nyöriparilla.

Päähineet

Aikuisten naisten päähine on kermanvärisellä silkillä päällystetty koppamyssy. Etureunaltaan herttamainen myssy on isokokoinen ja loimilaskoksellinen. Tykki on noukkapitsi, jossa on valkoisella puuvillalangalla kirjottu kukkia puuvillaharsolle. Tyttöjen päähine on punainen silkkinauha, jonka päät riippuvat takana.

Korut

Paljinsolkea käytetään etuhalkiollisen paidan kanssa.

Muut

Avain riippuu avainkokosta vyötäröllä.

Sukat

Sukat ovat talvella villaa ja kesällä puuvillaa. Varressa on punaista kirjoneuletta valkoisella pohjalla. Talvisukkien pohjaväriksi sopii myös luonnonmusta tai harmaa. Myös yksivärisiä valkoisia vikkelisukkia voi käyttää.

Jalkineet

Jalkineina käytetään ensisijaisesti mustia nauhakenkiä tai avokkaita tai yksipohjaisia nahanvärisiä lipokkaita.